

85 . Steierdorf | Comuna: or. Anina | Județ: Caraș-Severin | Punct: Peștera Hoțu (La Hoțu) | Anul: 2008

Anul: 2008

Cod RAN: 50905.01

Perioade: Preistorie, Antichitate, Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Preistorie, Paleolitic, Mezolitic, Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Epoca romană timpurie, Evul Mediu, Perioada modernă

Categorii sit: Civil, Domestic

Autori: Ion Cornel Bălțean, Adela Cincă, Gheorghe Lazarovici, Oana Moldovan, Sorin Marius Petrescu, Joshua Pollard, Dănilă Soameș, João Zilhão

Instituții: SC Roșia Montană Gold Corporation SA, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Universitatea "Eftimie Murgu", Reșița, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, University of Bristol, UK, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, University of Bristol, UK

Raport

În cadrul campaniei de cercetări arheologice interdisciplinare din sistemul carstic al văii Minișului, sector Plopa-Ponor, investigațiile de natură arheologică au fost orientate exclusiv asupra depozitului pluristratificat identificat în Peștera „La Hoțu”. Menționăm însă că pentru înțelegerea prezenței antropice preistorice în acest areal dar și pentru o corectă repertoriere arheologică a peșterilor cu potențial arheologic din această zonă trebuie avute în vedere și următoarele puncte cu patrimoniu arheologic: Peștera cu Oase – Cod RAN 50905.01, Peștera cu Abri - 50905.03, Peștera Ponor Uscată (sau Peștera din Dolină) - 50905.04.

Acest ansamblu carstic se înscrie într-un perimetru bine delimitat prin următoarele coordonate, în sistem de referință STEREO 70: a) Y: 249360, X: 396307; b) Y: 249360, X: 398307; c) Y: 251360, X: 398307; d) Y: 251360, X: 396307.

Până nu demult, prezența și caracterele biologice ale oamenilor moderni timpurii SE europeni au rămas încă ipotetice, bazate doar pe teorii paleogeografice și presupuneri nefondate legate de asocierile dintre complexe arheologice și anatomia umană, cărora li se adăugau puține date paleontologice, slab datate, și/sau resturi umane greu identificabile. Descoperirile unor resturi de oameni moderni timpurii, aflate într-un context paleontologic în Peștera cu Oase, în 2002, 2003 și 2004, ne oferă o imagine asupra biologiei celor mai vechi oameni moderni din Europa (Moldovan et al. 2003; Trinkaus et al. 2003a; 2003b; 2004a; 2004b; 2005a; 2005b; Rougier et al. 2007; Richards et al. 2008).

Peștera La Hoțu, cod. speo. 2233/6 (Goran 1981, 156) este o peșteră situată în același sistem carstic cu Peștera cu Oase, și a fost aleasă pentru cercetare în 2004, în urma evaluării potențialului arheologic al cavităților din acest areal, în speranța că va oferi contextul cultural al oaselor umane descoperite în Peștera cu Oase. S-a presupus că afinitățile culturale ale resturilor umane ar putea fi relevate prin identificarea unor niveluri de locuire contemporane, în siturile din apropiere, chiar dacă nu au fost descoperite artefacte în asociere directă cu oasele umane.

Având în vedere nivelul avansat de fragmentare al acestui sistem carstic, credem că înțelegerea prezenței umane în Pleistocenul superior și Holocen trebuie văzută din două direcții: una pe verticală (subteran – Peștera cu Oase; și la suprafață – paleo-cursuri, doline de prăbușire, etaje fosile, galerii parțial colmatate, peșteri fosile) și una pe orizontală, prin corelarea secvențelor stratigrafice a peșterilor-galerii cu intrări naturale – Peștera cu Abri, Peștera din Dolină (3 galerii cu faună pleistocenă), Peștera La Hotu (secvență Pleistocen-Holocen).

Niveluri ocupaționale și structuri antropice. Cercetările desfășurate aici, au pus în evidență, până în

prezent, o secvență stratigrafică pluristratificată ce cuprinde mai multe niveluri ocupaționale antropice (CCA 2005; 2006; 2007; 2008):

- nivel modern (Level. 1.1) (sediment negru);
- nivel medieval (Level. 1.2) (sediment maroniu-negru);
- nivel roman (Level. 2) (sediment maro cu claste de dimensiuni medii și mari);
- nivel Coțofeni (Level. 3.1 – 3.5) (sediment de culoare gri);
- nivel Neolitic timpuriu (Level. 4.1) (sediment gălbui-maroniu bogat în material clastic);
- nivel Neolitic timpuriu (Level. 4.2) (sediment gălbui-maroniu);
- nivel Mezolitic final (Level. 5.1) (argilă roșiatică);
- nivel Mezolitic (Level. 5.2) (argilă gălbui-roșiatică);
- nivel Epipaleolitic (Level. 6.1) (argilă gălbui-roșiatică cu material clastic);
- nivel Epipaleolitic (Level. 6.2) (matrice gălbui-roșiatică cu material clastic);
- sediment fin, de culoare gri cu material clastic (Level. 7.1a);
- sediment fin, de culoare gri cu claste angulare de dimensiuni medii și mari (Level. 7.1b);
- sediment gri-gălbui cu pietre, cărbune și oase arse (Level. 7.2);
- sediment alb-gălbui, foarte fin cu cărbune și oase (Level. 7.3).

Pe scurt, putem spune că nivelul 1.1, aparținând perioadei moderne este caracterizat de existența numeroaselor vetre de foc, a pieselor metalice și de sticlă abandonate pe toată suprafața cercetată. Aceste complexe și intervenții târzii nu au deranjat nivelele inferioare, sau cel puțin nu în zona în care au fost orientate cercetările noastre. Nivelul 1.2 aparține perioadei medievale, bine diferențiat structural și cromatic conține numeroase fragmente ceramice provenite din forme reîntregibile aflate în curs de restaurare. În nivelul 2 a fost descoperită ceramică romană de bună factură, dar și o piesă decorativă din bronz, fiind vorba de o prezență umană sporadică/ocazională.

În ceea ce privește nivelurile atribuite culturii Coțofeni, o situație interesantă ne-a fost furnizată de linia careurilor 2A–3A/2C–3C–4C, unde am surprins la orizontul nivelului 3.3 un complex de habitat de formă ovală, cu orientare NE-SV ce avea pe latura S-SV 3 gropi de pari, probabil orientați oblic, sprijiniți și legați pe un stâlp central, a cărui amprentă am identificat-o la limita dintre careurile 2B-C (CCA 2008; Bălțean et al. 2008). Existența (chiar dacă numai intuită) unor structuri de habitat în peșteră nu este întru totul străină acestui orizont cultural (Roman 1976; Ciugudean 2000). Sedimentarea pluristratificată a acestui complex, ne-a permis verificarea secvenței stratigrafice a întregului nivel Coțofeni identificat până în prezent în această peșteră (Level 3.1 – 3.5) fiind vorba de diferite niveluri ocupaționale, sezoniere și nu de niveluri artificiale de cercetare cum ar putea fi interpretat. Practic, această structură de habitat a fost amenajată în prima etapă ocupațională Coțofeni prin amenajarea specială a nivelului de călcare, suferind apoi 3 etape distincte de ocupare /umplere. Această primă etapă este contemporană cu structura de combustie identificată în careul 6B ce suprapune direct nivelul neolitic 4.1.

Una dintre cele mai importante structuri de combustie prin mărime și caracterul amenajării a fost descoperită în nivelul 4.1 și cercetată în perioada 2004-2005 la adâncimea de -261/263-271/275 și aparține orizontului Starčevo-Criș, faza IIB/IIIA (Lazarovici 1979; Biagi, Spataro 2004). Cărbunele rezultat din această vatră provine din material lemnos aparținând speciei *Fagus sylvatica*. O probă (fragmente de cărbune de la ramuri subțiri de *Fagus*) trimisă la laboratorul de datări ¹⁴C din Lisabona a oferit o vârstă de 6710±80 BP (Sac-2001).

Marcând o discontinuitate stratigrafică comparativ cu nivelurile anterioare, pusă în evidență atât prin diferențe cromatice cât și printr-o majoră schimbare a regimului de sedimentare, la adâncimea de 280-285 cm, a fost surprinsă o structură de combustie din care am prelevat două mostre de cărbune, una formată dintr-un singur tip xilomorfologic de *Fagus* și/sau *Prunus* (prelevată din careurile 4A-4B) iar a doua reprezentând

un tip xilomorfologic aparținând speciei *Quercus*. În asociere cu aceste probe de cărbune și practic reprezentând contextul cultural-material al acestei vetre au fost identificate câteva piese de silex dintre care se remarcă un vârf microlitic cu retușe directe abrupte. Vârstele obținute pe cele două probe prelevate sunt: (Sac-2104) 7590 ± 100 BP și (OxA-15067) 7610 ± 60 BP (Bălțean et alii. 2008).

Continuând suita stratigrafică, la adâncimea de 311-330 cm față de punctul „0”, a fost identificat în careul 4A un strat subțire de cărbune diseminat într-un sediment de culoare cenușie, la cca. 25 cm sub nivelul mezolitic fără materiale tipice exceptând doar fragmentele de oase cu urme mecanice de rulaș post-depozițional și cele două piese de silex atipice. Cărbunele aparține speciei *Pinus*, cu caracteristici pentru grupele *P. cembra*/*P. peuce*/*P. strobus*. Vârsta radiocarbon obținută pentru acest nivel este: (OxA-15992) 13.710 ± 60 BP (Bălțean et alii. 2008).

Continuarea cercetărilor arheologice în 2008 pe linia careurilor 2A-3A-4A-5A / 2C-3C-4C / 4B a pus în evidență o nouă structură antropică – structură de combustie temporară – ce marchează antropic conținutul nivelului sedimentologic denumit arbitrar în campania anterioară 7.1. Cărbunele identificat în această structură de combustie este în prezent supus analizelor în vederea efectuării unei vârste 14C la Poznań Radiocarbon Laboratory (Polonia).

Practic secvența stratigrafică din Peștera Hoțu, pusă în evidență până acum, se încheie cu orizontul identificat în campania 2006 însă fără a epuiza coloana sedimentologică a acestei peșteri, în careul 3B, la o adâncime de -420-428 cm, față de punctul „0”, unde a fost descoperit un nivel arheologic plasat pe baza observațiilor sedimentologice anterior LMG (marcat de un strat gros de material clastic) și evidențiat arheologic prin trei piese de silex atipice, fragmente de oase arse și cărbune diseminat. Din acest sector au fost prelevate 2 probe de cărbune pentru datări 14C AMS supuse actualmente la The Oxford Radiocarbon Accelerator Unit (ORAU) ale căror rezultate nu ne-au parvenit încă. Fără a putea pune în evidență în acest moment existența aici a unei structuri de combustie, suntem totuși de părere că suprafața cercetată în careul 3B este situată foarte aproape de o vatră de foc aparținând, paleoliticului superior, cărbunele recoltat fiind diseminat în exteriorul acestei structuri antropice.

Secvența stratigrafică din Peștera La Hoțu și Peștera cu Abri (CCA 2008), coroborată cu informațiile paleoclimatice și antropologice din Peștera cu Oase, ne oferă o mai bună înțelegere asupra prezenței umane preistorice, medievale dar și moderne în sistemul carstic al Văii Minișului.

Chiar dacă asocierea directă a oaselor umane cu un orizont Aurignacian (similar cu descoperirile de la Tincova și Românești) nu poate fi susținută cu tărie în prezent, credem că viitoarele cercetări în această zonă vor scoate la iveală noi dovezi arheologice referitoare la prezența oamenilor moderni timpurii în această zonă.

O altă caracteristică importantă a acestui ansamblu arheologic este prezența nivelelor mezolitice târzii (dar și a celor epipaleolitice), anterioare celor mai timpurii orizonturi Starčevo-Criș din spațiul carpatic, necunoscute până acum în această parte a Banatului, fiindu-ne aproape imposibil în acest stadiu al cercetărilor să le corelăm din punct de vedere cultural, cu orizonturile de tip Schela-Cladovei – Lepenski Vir din sectorul Porților de Fier sau cu așa-numitul orizont de tip Tardenoisian din regiunile centrale și est-carpatic. În același timp, orizonturile epipaleolitice, prin poziția lor stratigrafică și prin vârsta oferită, sunt situate într-un hiatus stratigrafic evident în siturile din aer liber, între nivelele Românești Dumbrăvița VI – Coșava II și vetrele epipaleolitice tardigravettiene de la Băile Herculane și Cuina Turcului (Bălțean et alii. 2008).

Succesiunea stratigrafică și cronologică identificată aici este foarte importantă pentru această parte a Banatului Montan, atât sub aspectul completării cunoștințelor pentru un sector necercetat arheologic până în 2004 dar și prin informațiile privind caracterul locuirii și al ocupării teritoriului, demonstrând prin nivelele post-paleolitice o locuire sezonieră dar repetitivă ce continuă cu unele întreruperi până în perioada medievală și modernă.

În concluzie, continuarea cercetărilor în aceste peșteri este foarte importantă, atât pentru o mai bună înțelegere a prezenței și locuirii umane în acest spațiu, cât și pentru înțelegerea schimbărilor paleoclimatice dar și a evoluției paleogeomorfologice a sectorului Plopa-Ponor în context regional.

Informații suplimentare online

[Raportul 4081 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
